

saame Familie, saa dog ganske vist saaledes, at Lærernes Paavirkning af Eleverne ikke var indskrænket til de saa Limer, i hvilke de underviste dem eller holdt Foredrag for dem, men at der ogsaa udenfor Undervisningstimerne kunde foregaa et frugtbart og frugtbargjørende Samliv mellem Lærerkrafterne og Eleverne. Hvad der nu end maatte kunne ansøres mod Meget af, hvad der nu gjælder for god Undervisning paa de bestaaende Folkehøjskoler, saa er det dog vist, at i Samlivet mellem Lærer og Elever paa disse Skoler ligger maasse det bedste Dannelseselement, de ere i Stand til at bibringe deres Elever, og jeg vilde ogsaa af denne Grund anse det for urigtigt at henlægge Skolen til Kjøbenhavn, hvor et saadant Samliv efter Sagens Natur vilde blive absolut umuligt. At der tillige ved en Veliggenhed ude i Landet, hvor der var let Afgang til Mark og Skov, vilde kunne lægges større Vægt paa et Element, der for mig er et væsentligt Led af den hele Højskoleundervisning, nemlig det, der angaar Legegøms Udsvikling, skal jeg kun i Forbigaaende nævne; jeg anerkjender, at det er et Punkt, der ikke i Vigtighed kan maale sig med de to andre. Jeg tilstaar, at jeg vilde have glædet mig ulige mere, om den ærede Minister, da han nævnedes de Bilkaar, under hvilke han vilde være i Stand til at slutte sig til Tanken om Højskolen, havde ladet det Spørgsmaal være underordnet, om den skulde være i Sorø eller andetsteds, men derimod havde erklæret sig bestemt imod, at det skulde være en grundtvigiansk Højskole. Saaledes som Tanken senest er kommen frem, lyder den Forbring, der stilles til Staten, meget mindre paa at faae en ny høiere Undervisningsanstalt end paa at faae en grundtvigiansk høiere Undervisningsanstalt, og dette anser jeg ikke for at være berettiget. Undervisningskravet er et almindeligt Krav, ikke knyttet til nogen Sætt, til nogen speciel Methode. Man kan, saa meget som man vil, lægge Vægt paa den særlig grundtvigianske Skoletanke, man kan, som Adjunkt Pingel, der blev citeret af det ærede Medlem heroverfor (Kruze), betragte Grundtvig som det eneste pædagogiske Gent, som Danmark hidtil har frembragt — en meget beynnderlig Opfattelse af Forfatteren og en meget besfeden Opfattelse af det ærede Medlem, der har citeret Stebet —, saa maa man dog sætte en vis Grændse for denne Beundring. Jeg vil minde det ærede Medlem om, at Citatet af Dr. Pingels Bog maa gjøres med stor Varsomhed; det kunde let gaa med det Citat, han gav os, ligesom med de Citater, som Dr. Pingel forudsjer, at Mange vilde gjøre af hans Ytringer om den lærde Skoles Undervisning, og hvorom han selv i sin Bog siger, at han vil „slutte dette Skit med at minde de Fjender af den lærde Skole og den akademiske Dannelsse, som muligvis have læst det Foregaaende og gottet sig derover som Ban-

paa deres Mølle, at de ikke uden Svig ville kunne benytte mine Bemærkninger om den lærde Skoles Mangler som en Skildring af den lærde Skole i det Hele taget.“ Det turde være, at Citater, vedrørende Grundtvigianismens pædagogiske Betydning, let kunde falde ind under denne Udvarsel; i alt Fald er det vist, at, naar man vil se de Udtryk, hvori den nævnte Forfatter anbefaler Grundtvigianismen som pædagogisk Methode, saa vil man have meget ondt ved at finde noget Sted, hvor han erklærer den for at være den eneberegtigede eller for en i sig selv tilstrækkelig fyldestgjørende Methode; jeg finder det netop skarpt og tydelig udtalt i hans Bog, at Grundtvigianismen betragtet som pædagogisk Methode har sine berettigede Sider og vil være et velgjørende Led med i den hele Methode, men at man vilde seile meget, hvis man vilde slutte sig til den alene, og han hævder stærkt — jeg citerer ikke, men gjengiver Tanken med mine egne Ord —, at, dersom den grundtvigianske Pædagogik kan pege hen paa sine begejstrede, livlige og opvakte Elever, der vækkes og belæres under glædelig Sang, i Mødning til den lærde Skole med dens forkynte og forkuede Disciple, som aldrig kunne faae et Smil paa deres blege Ansigter og trykkes til Jorden af det knugende Rundsfabslæs, som er lagt paa dem, saa maa paa den anden Side den lærde Skole med Jøse kunne svare Grundtvigianismen, at, hvor det gjælder om virkelig at tilegne sig Rundskaber og udføre Pligtarbejder, der har den exakte Undervisningsmethode hele Fordelen paa sin Side, saa at det rette pædagogiske Resultat kun fremkommer ved en Forening og Sammensmeltning af de forskellige Metoder. En grundtvigiansk Højskole i den Mening, hvori forskellige af de ærede Talere, som ere optraadte paa det i Sommer afholdte Møde, have taget Ordet, og hvori atter her flere ærede Medlemmer have taget det, betragter jeg som en Institution, der, hvis den skal staves, alene har Krav paa at blive stabt ved rent private Krafter. Skal Staten skabe en saadan Anstalt, saa maa jeg bede om, at den ikke bliver et Udtryk for en enkelt Sætt eller for en enkelt Methode, men at den efterstræber en Folkeundervisning, som kan fyldestgjøre baade fra den ene og fra den anden Side. Under Debatten om denne Folkehøjskole har man jevnlige citeret en Betænkning, som blev afgiven i 1867 af en Kommission, nedsat af den daværende Kirke- og Undervisningsminister. Af denne Kommission havde jeg den Ære at være Medlem. Jeg havde fremdes den Ære at være Medlem af det Underudvalg, der blev nedsat for at udarbejde en Betænkning, og jeg havde endelig den Ære at være Koncipist af den største Del af Betænkningen; et literært øvet Die vil i Betænkningen ogsaa kunne finde Partier, som ikke direkte skyldes mig, navnlig nogle, som tydelig bære Mærket af at være udgaaede fra Professor Ras-